

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 202

ועדת הכספים

יום ה', ט"ז בחשוון התשמ"ו, 31 באוקטובר 1985, 10:00, תל-אביב

נכחו:

חברי הועדה:

א. שפירא - יו"ר
י. ארידור
ז'. אמיר
נ. ארד
מ. בר-און
פ. גרופר
א. ויינשטיין
י. כהן
י. מצא
ע. סולודר
ע. עלי
ש. עמר
ח. רמון
א. שלום
ג. שפט

מוזמנים:

שר האוצר י. מודעי
י. ברון - הממונה על הכנסות המדינה
מ. ברקת - מנהל המכס והבלו
מ. דר-זיו, י. וינוגרד, מ. קפוטה, ס. שלום, ד. שמעוני - משרד האוצר
פ. וידר - המפקח על מטבע חוץ
א. דביר - בנק ישראל
ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים
פ. מולד - התאחדות סוכני הנסיעות והתיירות
א. רייס - איגוד סוכני תיירות
מ. פדרמן, ר. וייס - התאחדות בתי מלון
ר. גוט - מכון הייצוא
א. טיברג, ב. לדרמן, א. שמאי - התאחדות התעשיינים
י. שוסטק - איגוד לשכות המסחר

מזכיר הועדה: א. קרשנר
יועצת כלכלית: ס. אלחנני
יועץ משפטי: א. דמביץ

קצרנית: א. אשמן

סדר היום: א. חוק היטל על שירותים מיובאים (הוראת שעה) (תיקון מס' 2
והארכת תוקף), התשמ"ו-1985 - (עמ' 2 - 14, 18)
ב. צו הריבית (שינוי שיעורים) (תיקון)
ג. הצעות לסדר היום

א. חוק היטל על שירותים מיובאים (הוראות שעה) (תיקון מס' 2 והארכת חוק), החשמ"ו-1985

היו"ר א. שפירא:

אני פותח את הישיבה. הזמנו נציגי ציבור, נשמע אותם בחחילת הישיבה.

פ. מולד:

לא אדבר היום על האספקטים הציבוריים של מס נסיעות, לאחר שהסברנו דעתנו לועדה נכבדה זו בדיונים קודמים. אני רוצה לדבר היום על ההיטל על שירותים מיובאים ובמיוחד ההיטל על רכישת כרטיסי טיסה. יש שלושה נימוקים עיקריים שבגללם אנחנו חושבים שיש לבטל היטל זה.

א. בשערו המצאנו לועדה מסמך שנוסח בידי מספר משפטנים הטוענים שחוק ההיטל מנוסח בצורה מבולבלת. חוקו חוק היטל על שירותים מיובאים, לאחר מספר חודשים הוסיפו שירותי קרקע ולאחר מכן הוסיפו היטל על כרטיסי טיסה וקראו להם: שרוח קרקע מיובא שהוא הטסה בכלי טיס. מבחינה משפטית החוק הוא מבולבל.

ב. החוק כמעט שאינו ניתן לאכיפה. חובת תשלום ההיטל הוטלה לא על הנוסעים לחו"ל אלא על סוכני נסיעות. במדינת ישראל יש כ-400 סוכנים מורשים, יש סוכנים שאינם מורשים, יש סוכני משנה שאף אחד לא יודע איפה הם ומי הם. אי אפשר לאכוף את החוק בצורה מושלמת. בשערו ביקשנו שההיטל יוטל על הנוסעים לחו"ל ולא על סוכני הנסיעות.

ג. לפי החוק יש פטור מההיטל ברכישת שרוחי קרקע וכרטיסי טיסה מחו"ל. אני מודיע לכם באופן הכי מוסמך, בכל חודש מובאים לישראל אלפי כרטיסי טיסה.

י. ארידור:

לפני כחודש הביא מר ברוך הצעת חוק לביטול ההיטל הזה. בוודאי היו לו נימוקים טובים. אני מניח שאתה בוודאי רוצה שמר ברוך יגיד לועדה מה היו הנימוקים שלו לביטול ההיטל.

פ. מולד:

מדי חודש מובאים לישראל אלפי כרטיסי טיסה, שנרכשים בכל מיני דרכים, ועד היום הם פטורים מן ההיטל. מעבר לנזק הגדול שנגרם לסוכני הנסיעות, ולאחרונה אנחנו קוראים מדי פעם על פשיטות רגל של משרדי נסיעות, נגרם גם נזק גדול למדינה. אנחנו יודעים שחברות ייצוא ישראליות משאירות חלק מההכנסות שלהן בחו"ל על מנת לממן רכישת כרטיסי טיסה ושירותי קרקע בחו"ל. כרטיסים אלה מובאים באופן רשמי למדינת ישראל והם פטורים מן ההיטל.

אם תחליטו להאריך חוקו של חוק ההיטל, אנחנו מבקשים למנוע ייבוא של כרטיסי טיסה.

היו"ר א. שפירא:

היחה הצעה לבטל את ההיטל בשעור 20% ולהגדיל את המס הקצוב ל-200 דולר. האם אתם חושבים שחציבור היה יותר מאושר אילו ביטלו את ההיטל והגדילו את המס הקצוב?

ז. אמיר:

הציבור היה יוחר מאושר אילו ביטלו את ההיטל והשאירו את המס הקצוב בסך 100 דולר.

האט ידוע לך שאפשר לטלפן מכאן לסוכן בחו"ל והוא שולח כרטיסי טיסה, כמעט בלי ערבות?

פ. מולד:

בלי כל ערבות. כרטיסים לכל מקום ובכל מטבע שבחרים. אם נפל ערכו של הראנד הדרום-אפריקאי, אפשר לייבא לארץ כרטיסי טיסה בראנדים. (ז. אמיר: מה ההיקף?) אלפי כרטיסים בחודש.

מס קצוב הוא הקל ביותר לגבייה. מצד שני, יש החנגדות למס קצוב שהוא לא פרוגרסיבי. בשעתו הצענו שיהיה רק מס קצוב, שאפשר לקשור אותו גם למחיר הכרטיס. (א. שפירא: מה אתם מעדיפים?) מס קצוב.

היו"ר א. שפירא:

תודה רבה.

מ. פדרמן:

כשהוטל לראשונה ההיטל על שירותים מיובאים, הבענו דעתנו שהוא פוגע בענף המלונאות, שהוא ענף ייצוא. נאמר לנו שיפשו דרכים לא להכביד על ייצואנים מעבר להכרחי. בשלב מסוים התקינו תקנה שפטרה את התעשייה מהיטל, לפי סעיף סכני - משבצת 48. לענף המלונאות יש אולן הוצאות שיש לייצואנים - עמלות לסוכנים, הוצאות משרד בחו"ל ועוד - אבל בגלל בעיה סכניח נאמר לנו שלא נוכל לקבל את ההחזר.

היום מונחת לפני הועדה הצעה לתיקון החוק. אנחנו מבקשים לקבוע בצורה הברורה ביותר שהענף שלנו יקבל מה שמקבל ייצואן שמכניס דולרים, כמו התעשייה. אותם פטורים שניתנו לתעשייה, ובצדק, כדי לדרבן את הייצוא, יינתנו גם למלונאות.

הכל יודעים שבענף המלונאות התשלום לסוכנים הוא הבסיס לשיווק. אם הוצאות אלה פטורות לתעשייה, ובצדק, הרי במלונאות הדבר מוצדק על אחת כמה וכמה. עד היום הסעיף הזה בהוצאות שלנו איננו פטור מן ההיטל.

משרדים בחו"ל. רוב השרתות ורוב בתי המלון הגדולים מחזיקים בחו"ל משרדים או משלמים למשרדים שמייצגים אותם עמלות או תשלומים חד פעמיים, או שילוב כל שתי הדרכים. הוצאות אלה אינן פטורות מהיטל.

חברות גדולות שמדינת ישראל מעונינה בפעילותן בארץ, כמו הילטון, שריון, משלמות חגמולים לחברות-עם, ועל החגמולים האלה אין פטור.

נאמר לנו על ידי הממונה על הכנסות המדינה שהוא מחכוון בתקנות לתת פטור לחלק מהדברים, כפוף להוכחה מהו ערך מוסף ומהו ערך מוחלף. יש לנו נסיון לא טוב בהערכות של משרד האוצר, אנחנו חמיד מוצאים את עצמנו מפוצים פחות או מופלים לרעה לעומת גורמים אחרים במשק. אנחנו מבקשים שועדת הכספים של הכנסת תקבע באופן מוחלט שנקבל אותו טיפול שמקבלת

התעשייה, על מנת שלא יטענו שאצלנו עמלות אינן ערך מוסף ואילו בתעשייה הן כן ערך מוסף. אני לא רוצה לחשוד בכשרים, אבל לדאבוננו הנסיון מלמד שבסופו של דבר אנחנו יוצאים פגועים, כאשר החרומה של הענפים למשק היא זהה לחלוטין, ואולי אפשר גם לטעון שבמלונאות הקשר בין ההוצאות האלה והתמורה הוא ישיר יותר מאשר בתעשייה. אבל שלא יתקבל רושם שאני חושב שלתעשייה לא מגיע מה שמציעים לה ואף יותר, אני רק אומר שעל אחת כמה וכמה זה מגיע למלונאות.

א. ויינשטיין:

אנחנו דנים בהצעת חוק ספציפית. הייתי מבקש שתגישו לוועדה הערות והצעות לסעיפים השונים, בניסוח משפטי, כדי שנוכל לדון בהם. כדי שנוכל לדון בדברים, אנחנו צריכים לקבל הצעה ספציפית לסעיפים שונים בחוק. הדבר מכוון גם למשלחות האחרות שבאות לוועדה.

מ. פדרמן:

נגיש הצעה מפורטת.

ע. עלי:

מה ההיקף הכספי שעליו מדובר?

מ. פדרמן:

אני מייצג את ענף המלונאות שהוא חלק משמעותי בענף החירות. ענף החירות מכניס כמיליארד דולר בשנה, ענף המלונאות מכניס כ-250 - 300 מיליון דולר בשנה. על חלק מהמחזור, 100 - 150 מיליון דולר, משולמות עמלות לחו"ל. לחלק מהחברות יש משרדים בחו"ל. לדוגמה, לחברת מלונות דן יש מערך שיווק בחו"ל, היא מעבירה דרך המפקח על מטבע חוץ כ-500 אלף דולר להחזקת משרדים בחו"ל, על זה משלמים 15% היטל. אם העמלות הן כ-15 - 25 מיליון דולר ועליהן משלמים 15%, הסכום הוא 3 - 5 מיליון דולר. על משרדים בחו"ל מוציא הענף 5 מיליון דולר, וההיטל הוא 750 אלף דולר. המשמעות הכספית של הבקשה שלנו היא בסדר גודל של 5 - 7 מיליון דולר.

ר. גוט:

אנחנו מבקשים ביחד אם חקיקה החוק להתקין תקנה שתבטיח כי יוחזר לייצואנים כל ההיטל בגיל פעולות לקידום הייצוא. מדיניות הממשלה מכוונת לעזור לייצואנים בכל דרך אפשרית לקדם את הייצוא, ובוודאי אין כוונה להטיל היטל בשעור 15% על פעולות שנועדו לקידום הייצוא.

נמצא פחרון לגבי שני סוגים של פעילויות - עמלות סוכנים ומתן שירותים בחו"ל. שתי פעילויות אלה נכללות בהגדרה של משבצת 48 ברשומון הייצוא ועבורן כבר הוסדר פטור. יש שורה שלמה של פעילויות, כמו תגמולים עבור ידע, סימון מסחרי של מוצרים לייצוא, הקמה והחזקה של משרדים ומחסנים בחו"ל, כולל משכורות עובדים, השתתפות בתערוכות ותצוגות בחו"ל, רישום פטנטים, פרמיום בעתונות מקצועית בחו"ל, הוצאת קטלוגים, שירות למוצרים לאחר המכירה, ביחוד במוצרים של טכנולוגיה גבוהה - על כל הפעילויות האלה מוטל ההיטל בשעור 15%.

אנחנו מבקשים שעם אישור החוק תוחקן תקנה שקובעת כי יוחזר לייצואנים ההיטל ששילמו בגין פעולות אלה. פטור במקור עדיף על החזר. אנחנו מבקשים שבמקביל לחוק תוחקן תקנה שקובעת כי יוחזר לייצואנים מה ששילמו בעבר ותפטור אותם מההיטל בעתיד.

א. ריז:

סוכני חיירות הם אותם סוכני נסיעות שמו יצאים חבילות חיור. החיירות היא לפי ערכה מוצר ייצוא מס' 1 בישראל. אין שום הכדל בין פעילות הייצוא של סוכני חיירות ובין הפעילות של ייצואנים בתעשייה או במיגזר אחר. חבילת חיירות כוללת מלונות, סיורים בארץ, הדרכה, חבורה, והיא מוצעת לסיטונאים בחו"ל. הפעילות היא כמו של כל ייצואן, אבל ההבדל הוא שכל ההקלות במיסוי ובחקצוב שהמדינה נותנת למגזרים שונים כדי לאפשר ייצוא, אין היא נוחנת לסוכני חיירות. הדבר מכביד על פעולות הייצוא בחיירות, שיש בה ערך מוסף גבוה מאד.

יחכן מאד שאילו הושווה מעמדנו לענפי ייצוא אחרים, היינו יכולים להביא יותר חיירים למדינת ישראל. ההפלייה היא לרעה משק המדינה.

כיום חל היטל על פעילויות שמיועדות להגדלת החיירות הנכנסת לישראל: פתיחה של משרדי מכירות בחול ואחזקתם, כולל משכורות לעובדים שנשלחים מכאן ועובדים מקומיים שם, הוצאות פרסום בכלי התקשורת כדי להוציא שם ישראל כיעד חיירות, קטלוגים, חוברות ועלונים צבעוניים יפים. אם רוצים לייצא אבוקדו, אפשר לשים אותו בחלון ראווה של מכולת, יראו ויקנו. אם רוצים למכור חיירות לישראל, אין דרך אלא להביא תמונות של ישראל.

קיימנו שיחה מוקדמת עם הממונה על הכנסות המדינה, והיחה הבנה. הרבה מאד מהפעילות נעשית בנסיעות לקידום מכירות, כמעט מדלת לדלת. חשובה ההשתתפות בירידי חיירות. במשך כל השנה מחקיימים ירידי חיירות במקומות שונים בעולם. מי שרוצה להיות על המפה חייב להשתתף בירידים בשטוקהולם, פריס, רומה, מילנו, ברלין, אחרת הסוכנים לא מכירים אותך והחיירות לא תבוא. אני שמח שלפני דיבר איש מכוון הייצוא, כי אפשר לראות את הדימיון בין מכירת חיירות ובין מכירת טובין.

הבקשה שלנו היא אחת: בכל מה שיעשה יושווה מעמדו של סוכן חיירות נכנסת למעמדם של יחר הייצואנים. בכך נקל על פעילות הייצוא של מוצר הייצוא הטוב ביותר של מדינת ישראל – החיירות.

א. טיברג:

הנושא מוכר וידוע לחברי ועדת הכספים מהרבה הופעות קודמות שלנו בוועדה, כשנערך הדיון בחוק הקודם. כדאי שחדעו כי מה שחייבים להחזיר לייצואנים, עדיין לא הוחזר. הנושא טופל במסגרת משבצת 48, אבל הכסף לא הוחזר. זה לא בסדר.

היו"ר א. שפירא:

מה גובה הסכום?

א. טיברג:

מר ברוך בוודאי יוכל להשיב.

ח. רמון:

אבל זה כבר נוכה ממס הכנסה.

א. טיברג:

נאמר לנו שמלכתחילה לא היתה כוונה להטיל את ההיטל על היצוא. הוא הוטל גם על הייצוא. ועדת הכספים רצחה שמה ששולם כהיטל, יוחזר לייצואנים.

היו"ר א. שפירא:

מר ברוך אומר לי שהענין תוקן וסודר.

א. טיברג:

לפני חצי שנה נאמר לנו שהענין תוקן. לא תוקן ולא סודר. לגבי משכצח 48 אכן סודר. בכל היחר לא סודר ולא תוקן.

י. ברוך:

סודר ויתוקן.

ח. רמון:

מה ששולם עד 31 במרס לא משנה מבחינתכם, כי אלה היו הוצאות מוכרות שניכיתם אותן.

א. טיברג:

בשעורי המס הקיימים, גם היתרה חשובה. 40% לא נחשבים? יש ייצואנים שלא היה להם רווח.

יש לי בקשה ותחינה לוועדת הכספים שתגרום לכך שכספים שנגבו מנובמבר עד היום יוחזרו לייצואנים, כפי שהובטח לנו בכל הרמות - הממשלה, ועדת הכספים, מינהל הכנסות המדינה, כל מי שמעורב בענין. מוכרחים למצוא דרך לסיים את הענין הזה, ואני מבקש שיוסדר בהקדם.

כמה מלים על החוק החדש. אני רוצה לדעם אם כוונת המחוקק הפעם בצורה חד משמעית לפטור את הייצוא מן ההיטל, כדי שלא נצטרך לחזור הנה מדי חודש ולנהל משאים ומתנים שאינם נגמרים. אם זו הכוונה, וכך נאמר לנו בעת הגשת החוק על ידי הממשלה לכנסת, היינו מאד מבקשים לקבוע בחוק או בחקנות שילוו את החוק את הפטור לייצוא, כפי שסוכם בוועדה שהקים מר ברוך.

הגשנו תזכיר. אנחנו מבקשים שהפטור יהיה קבוע בחוק, או בחקנות שיחוקנו ביחד עם החוק, ולא אחרי שיחוקק החוק. אחרי עינוי הדין שעברנו, אחרי ששנה שלמה לא החזירה לייצואנים את הכסף, אנחנו מבקשים שהפעם הפטור ינתן מראש.

בהצעת החוק עומדים להחמיר מאד ולהחיל את החוק גם על השקעות בחו"ל. ההיתרים להשקעות בחו"ל ניתנים במשורה. בנק ישראל בודק כל בקשה בזכותית מגדלת ונותן הקצבת מטבע להשקעה בחו"ל רק כשהוכח שהיא דרושה להגברת ייצוא, ואחרי שיש המלצות של משרד החעשיה והמסחר וגופים נוספים, וגם אחרי כל זה מקבלים רק חצי ממה שביקשו.

אני חושב שזו טעות חמורה להטיל היטל על דבר שהוא היום בראש העדיפויות של המדינה. בלי מערך מתוגבר לשיווק בחו"ל לא נצליח בשוק האמריקאי, לא נצליח לשקם את מעמדו בשוק האירופאי, לא נצליח לפרוץ לשוקים במזרח אסיה ובמקומות אחרים.

אומרים לנו שזה חלק משער החליפין. אם זה חלק משער החליפין, תעשו פחות. הייצואן רוצה לקבל אח זה גם בחמורה. אם הפרמיה על ייצוא היא בשעור 11%, למה צריך לשלם היטל בשעור 15%? אנחנו המדינה היחידה בעולם שמטילה מיסים על ייצוא כאשר הייצוא הוא צורך קיומי בשבילה.

בהתאחדות התעשיינים היו דיונים ממושכים וויכוחים קשים, עלתה השאלה למה דורשים פטור רק לייצוא. אבל הגענו למסקנה שמוצק לחבוע ביטול ההוראות האלה לגבי כל דבר שתורם לייצוא. הייצוא הוא הדבר החשוב ביותר למדינה, לשיקום הכלכלה, לשמירה על תעסוקה, ולכן זה לא מחבל על הדעת שיטילו היום מיסים על ייצוא.

אני יודע שאתם מאד עסוקים ויש מעט מאד זמן לדיונים, לכן בתזכיר שלנו השתדלנו לחמצח את הדברים ולהגיד באופן ברור מה אנחנו מבקשים. התמצית של הפנייה שלנו היא שלא יוטל היטל ומס חדש על הייצוא.

ביום ראשון אני עומד לטוס לארצות הברית להשתתף בשיחות על מכסות לייצוא טכסטיל מישראל לארצות הברית. אחת בונה מערך, מנסה לחדור לשוק, ואחרי שנחתם הסכם אזור סחר חופשי, ארצות הברית קובעת מכסות. אי אפשר להתמודד עם בעיות כאלה בלי שלתעשייה יהיה משרד שיווק בארצות הברית, בלי להחזיק שם מלאי מסוים, בלי לתת עיבוד נוסף למוצרים מסוימים. מדינה שמייצאת קרוב ל-50% מהתוצר התעשייתי שלה, חייבת לעסוק בייצוא במלוא העוצמה. אנחנו מבקשים בכל לשון של בקשה לא להטיל היטל בשעור 15% על צנורות השיווק, על השקעות בחו"ל לשם קידום הייצוא מישראל. למה להטיל מיסים על הייצוא, תגדילו מיסים אחרים.

י. ברון:

יש לך הצעה קונקרטית איזה מס להגדיל?

היו"ר א. שפירא:

מס שפתיים...

א. סיברג:

לא באתי בהצעות קונקרטיות, אבל אם תטילו מכס נוסף על ייבוא, אולי זה יקטין קצת את הייבוא ויקנו יותר תוצרת הארץ.

י. ארידור:

אחא בוודאי תחזור על ההצעה הזאת כשחבוא לארצות הברית...

א. סיברג:

אם הם יטילו הגבלות עלינו, אציע להטיל הגבלות גם עליהם. מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבה הם מלהזכיר הגנה על תוצרת מקומית. אנחנו חושבים כאילו כל העולם פתוח לייצוא ולייבוא. מדינה כמו ארצות הברית יש לה החוקים הכי חמורים בעולם להגנה על התעשייה שלה. אם מפעל נקלע לקשיים ונדמה לו שהתוצרת של מדינת ישראל - שכל הייצוא שלה לא מגיע לפרומיל מהתוצר של ארצות הברית - אם נדמה שתוצרת ישראל מאימת על המפעל, מטילים מכסות.

ד. לדרמן:

אנחנו רואים בהיטל 15% מס על הייצוא. לנו כייצואנים אין אלטרנטיבה, אי אפשר היום לשווק בחו"ל בלי חשתיח בחו"ל, סמוך למקומו של הלקוח. אם אי אפשר בלי זה, הרי אם מטילים מס על ההוצאות פרוש הדבר שמטילים מס על הייצוא.

אני רוצה לתח דוגמה ממפעל שאני קשור בו, דלחא, ואני מניח שבענפים אחרים המצב לא שונה בהרבה. דרושה זמינות לשירות הלקוח, זה אומר שהלקוח מכתוב את רמת המלאי שצריך להחזיק סמוך למקומו, במערך שיווק שהוא מבקר אוחו, ויש עונשים וקנסות אם אין עומדים ברמה שהתחייבו לה. נוסף לכך צריך להגיב במהירות על שינויים. פירוש הדבר חשתיח, כלומר השקעות, שכירה של נכסים, הוצאות. אם לא עושים השקעות ולא מוציאים מה שצריך להוציא, פוגעים בייצוא. מאחר ואי אפשר לעשות שיווק בלי השקעות אלה, המשמעות היא שם על ההשקעות הוא מס על הייצוא.

אנחנו נמצאים במהלך ביצוע הדברים. להוראה כזאת יש השלכות רטרואקטיביות על כל מה שנמצא במהלך ביצוע. עשינו את החכנון במערכת של חוקים מסוימים, והיום אנחנו מוצאים השלכות רטרואקטיביות.

אני לא בא להציע היום מיסים אחרים, אבל אני משוכנע שבסכומי של חשבון המדינה תצא חסרה ולא נשכרה, כי ההכנסות מהמס הזה יהיו בטלות בשישים לעומת הנזק הגדול לייצוא וליכולת להביא לארץ מטבע חוץ.

עצם קיומה של הוראה כזאת משמעה אי ודאות נוספות בכל הקשור בייצוא. יש חשיבות עליונה שייצואנים ידעו שהם עומדים על קרקע מוצקה בכל הקשור ברקע, במימון, בהכוונה. הפתעה מסוג זה גורמת זעזוע נוסף, מוסיפה גורם של אי ודאות, נוסף לבעיות שאנחנו נתקלים בהן בייצוא בתחומי של מימון השקעות וצמיחה.

בנושא השקעות בחו"ל יש פיקוח, מדינת ישראל מחזיקה את היד על השיבר. יש שליטה של בנק ישראל, משרד התעשייה והמסחר. היות והדברים נמצאים בשליטה, חובה עלינו לתח פטור מוחלט לייצוא כדי שלא יהיה מס על ייצוא. אם יגיע יום, אני לא מאמין שיגיע, אבל אם נגיע למסקנה שהקמת חשתיח שיווק גורמת בעיות, חמיד יש כלים לעצור מיד את ההשקעות, כי כל הפעולה נעשה באישור המוסדות המוסמכים.

אנחנו מאד מבקשים שלא יהיה מהלך של חשלומו והחזר, אלא שיהיה פטור מלכתחילה, כי במציאות של ישראל הכסף נשחק עד שאתה מקבל את החזר.

י. שוטסק:

החוק הוא הוראת שעה, אבל במציאות שנשתרשה בישראל הוראת שעה הופכת להוראת קבע. זו פעם שלישיה שמאריכים חוק זה, אם כי מלכתחילה נקבע החוק לשלושה חודשים.

שם החוק הוא "חוק היטל על שירותים מיובאים". למעשה מרחיבים חחילת החוק ומכניסים גם טובין לחובת ההיטל. (י. ברוך: הסעיף הראשון בהצעת החוק הוא שינוי השם). השם כפי שהוא עד היום מטעה, כי מרחיבים את החוק גם לייבוא טובין.

הערה בדבר כפילות מס. כשמדובר בסוכני נסיעות הכוונה לא רק למי שמוכרים כרטיסי נסיעה אלא גם גופים שנוחנים שירותים לישראלים שיוצאים לחו"ל, לדוגמה השכרת רכב בחו"ל. בתזכיר הצעת החוק שהופץ למשרדי הממשלה נאמר שיבוטל כפל ההיטל על שירותי קרקע. עד היום סוכני נסיעות וחברות להשכרת רכב משלמים 30% מס. (י. ברוך: 32.5%), פעם אחת משלמים 15% על

שירותי קרקע, פעם שניה משלמים עוד 15% כאשר מעבירים את הכסף לחו"ל. היתה כוונה לבטל כפילות זאת, אבל משום מה בשבועיים האחרונים חזרו מהכוונה לבטל.

לפי החוק הקיים עד היום הובטלה וביטוח לא חייבים בהיטל כי הם כלולים בערך לצרכי מכס. בהצעת החוק שהופצה למשרדי הממשלה הוצע לקבוע שכל הוצאה שכלולה בערך מוסף לצורך מכס לא תמוסה בהיטל אם התמורה מועברת בנפרד לחו"ל, לדוגמה, עמלת סוכן, עמלה זו חחוייב רק במיסי ייבוא. ייבואן מקומי המעביר תמורה לחו"ל משלם עוד 15%. זהו כפל מס, זה לא הוגן. צריך לבטל את זה.

ז. אמיר:

נניח שהאוצר וועדת הכספים יחליטו להענות לבקשת הייצואנים. האם יש סיכויים שהייצוא יעלה מיד בצורה דרסטית ויתרום ליציבות במשק?

א. טיברג:

הייצוא לא יגדל דרסטית מיד עם פעולה כזאת או אחרת. הייצוא יגדל דרסטית אם יהיו השקעות ושוקים חדשים בחו"ל. אבל אם חהיה מגבלה, הייצוא ירד. אם למפעל ייצוא יש 10% הוצאות שיווק, ויש מפעלים שבהם הוצאות השיווק גבוהות מאד, אם על החלק הזה מוטל מס בשעור 15%, הרי 1.5% - 2% מהמחזור הוא מפסיד בגלל המס הזה. אם הרווח על עיסקה הוא 3% - 4%, חצי מהרווח בטל. המפעל לא יכול להציע מחירי תחרות. זה לא גורם יחידי, אבל זה נוסף על כל הצרות האחרות. בחודש יולי, אם תחילת התוכנית הכלכלית החדשה, הייצוא עמד בפני כמה קשיים: צמצום היקף האשראי, ביטול האשראי השקלי, שינוי תוכניות ביטוח שער. אם היום מוסיפים עוד משהו, הרי פשוט מכים בייצוא.

ה. רמון:

אבל היה גם פחות, היתה גם הקפאת שכר.

מהן בממוצע הוצאות השיווק בייצוא?

א. טיברג:

בממוצע 3% - 4%. אבל המכה היא גדולה במיוחד במקומות שהם הוצאות השיווק הרבה יותר גדולות. מי שמוכר מערכת שעולה חצי מיליון דולר, הוצאות השיווק שלן גדולות בלי פרופורציה. יש מכללים שצריך לתת להם שירות שנה או שנתיים אחרי המכירה.

ד. לדרמן:

בטכסטיל זה יכול להגיע ל-8%.

י. ברון:

הודעתה למכון הייצוא ולהתאחדות החעשיינים, שבנושא זה ננהג כפי שלאחרונה ננהגים בהרבה חוקים, ונביא לוועדת הכספים את התקנות כשאנחנו מביאים את החוק לאישור. ביום שיבוא החוק לקריאה שניה ושלישית, יהיו כבר תקנות מאושרות. פורמלית צריך יהיה בוודאי לאשר אותן שוב, כי אי אפשר לאשר תקנות לפני שהחקבל החוק, אבל התקנות יהיו על השולחן ויכנסו לחוקף מיד כשיתקבל החוק. ציפיתי שתגישו שבאתם על סיפוקכם בתשובה שנתתי לכם, והנה דיברתם כאילו זה לא היה ולא נברא וביקשחם שוועדת הכספים תמליץ שכך צריך להיות. אנחנו הודענו מראש שכך ננהג.

מה יהיה בחקנות? הקו המנחה בחקנות יהיה שכל מי שמשלם בעד שירותים מיובאים מתוך ערך מוסף, מצד אחד הוא מקבל שער גבוה יותר, מצד שני הוא צריך לשלם שער גבוה בהיטלים. האחד קשור בשני. מי שמשלם בעד שירותים כאלה מתוך ערך מוחלף, אין ספק שיקבל פטור או החזר. עוד מעט אתיחס גם לשאלה אם יהיה פטור או החזר.

שמענו טענה שהענין נסחב הרבה מאד זמן. הדרישה הובאה כבר לפני הרבה זמן, כשלושת רבעי שנה. הדבר היחיד שיכולתי לעשות על דעתי עצמי היה ברשומון הייצוא להח משבצת של חסלומים: מה ששולם כתמריצים ואחר כך כביטוח סיכוני סחר חוץ, מנוכה מהתמורות. לכן דיברנו על ערך מוחלף ולא ערך מוסף. לפיכך ביטוח צריך לפטור, וזה ייעשה.

על היתר בקשתי וחזרתי ובקשתי לקבל אינפורמציה כיצד זה פועל. רק לפני כחוד הופיעו אצלנו מר גוס וחבריו ולראשונה דנו בסוגיה זאת והם פקחו את עיני. נתבקשתי להתייעץ עם אנשי בנק ישראל שעוסקים בנושא זה. עשיחי מיד גם זאת. הגענו למסקנה אחת. הגעתי להבנה שאכן כל השירותים שמניחם נכללים בערך מוחלף, ולכן צריכים לקבל פטור. על כך נחתי למכוון הייצוא חשובה חיובית מיד. הדבר שהיה בספק הוא מה קרה מ-13 בנובמבר 1984 ועד עכשיו, כאשר הערך המוסף לא הורד בהתאם להסדר עם בנק ישראל. היה ויכוח והתנהל משא ומתן על אפשרויות שונות. לבסוף הגענו להסכם. צר לי שמר טיברג חוזר בו מההסכם. אם אין הסכם, נצטרך שוב להתחיל לחשוב.

מ. טיברג:

לא חזרתי בי משום הסכם שידוע לי.

י. ברון:

כנראה לא מדווחים לך. זה לא טוב.

יש דברים שאפשר לעשות ללא הסכמים, כמו משבצת 48, כמו שאעשה עכשיו בפטור שלם. יש דברים שיש בהם בעיות. ידענו שהתשלום בעד השקלים שולם בחלקו מערך מוחלף וחלקו מערך מוסף. קשה לעשות חשבון. היו הצעות שונות. בדברים שיש בהם משום פשרה אי אפשר לקבוע מלמעלה, צריך להגיע להסכמה. אפשר אולי גם לקבוע מלמעלה, אבל העדפתי להגיע להסכמה, על מנת שלא יהיו דיונים מיוחדים.

חבר-הכנסת רמון לא ידע על ההסכמה שהיתה, אבל הוא קלע למטרה. ההסכמה היתה שהחזר יהיה של ההיטל ששולם עד 1 באפריל 1985 - שנח התקציב. זו היתה ההצעה שלובנה. קיבלתי אור ירוק משר האוצר, ממכוון הייצוא ומהתאחדות התעשיינים. אם ההסכם קיים, אין צורך שוב לדון. אם ההסכם לא קיים, אוכל להסביר מדוע אני חושב שהסכום המירבי שאפשר להחזיר מ-13 בנובמבר יהיה 50% בלבד מההיטל ששולם.

אותו כלל צריך לחול גם על התעשייה וגם על מיגזרים אחרים במשק - ייצוא חוכנות, ייצוא עבודה, ייצוא ידע, מלונאות, על כל דבר. המבחן הוא אם יש שער אפקטיבי שונה.

דיברתי עם אנשי התאחדות המלונאים, נפגשתי עם פדרמן, קסוטו ואמיר. הערך המוסף המוכר להם הוא 75%, הם טוענים שהערך המוסף בענף הוא 84%. לא הגענו לסיכום. אין ברירה אלא בשבוע הבא להפגש שוב עם האנשים ולבדוק את המספרים, זאת פשוט אריהמטיקה. אם נגיע למסקנה שהערך המוסף הוא 75%, זאת אומרת שכל אותם חסלומים הם מהערך המוחלף. לא יהיה דין שונה למלונאות מאשר לתעשייה. הבעיה יותר קשה עם סוכני נסיעות, אבל הכלל צריך להיות אחד.

פטור או החזר? אינני מקבל מה שאמר מר לדרמן שהחזר גרם לשחיקה. בחקופה של אינפלציה בשעור קרוב לאפס זה לא צריך להיות. למרות זאת יהיה כחוב במפורש בחקנות שהחזר יהיה לא לפי מדד אלא בהתאם לסכום ששולם בדולרים. נכון שיכולה להיות שחיקה של הריבית על הדולר. החזר נעשה מדי חודש בחודשו.

יש צורך בהחזר ולא פטור. בנק ישראל טוען שאחרי שיתקבל החוק הזה ויהיה היטל גם על השקעות בחו"ל, לא יהיה עוד דולר שיוצא מהבנק בלי שיהיה עליו היטל. אם קובעים פטור משאירים פתח לדולרים שיוצאים ללא היטל. כדי לתת פטור צריכה להיות סכניקה כזאת שהפקיד בבנק לא יכול להתמודד אהה. צריכות להיות הוכחות שמדובר בשרות מיובא מסוג מסוים. אפשר לשלם בעד קניית ידע מחו"ל, ואפשר לשלם בעד כרטיסי טיסה לחו"ל - והרי אין כוונה לפטור מהיטל את הנסיעה את 2400 הדולר שלוקחים. עד עכשיו מה שסודר לפי משבצת 1948 היה מסודר, ללא חריקות.

אנחנו הולכים מעבר למה שאמר מר סיברג. אנחנו לא אומרים שכל פטור חייב להיות בגבולות 3% או שעור אחר מהייצוא. אנחנו מוכנים לקבל גם מי שלא עשה בכלל ייצוא ורוצה לייצא, הוא רוצה לעשות בחו"ל פרסום למוצר שלו. אנחנו רוצים לתת לו אפשרות כי מקווים שבעתיד ייצא.

אם בתקנות נצטרך פה ושם לחקן, נשב אחכם. הקשר שלי הוא עם מכון הייצוא, אבל מי שירצה יוכל להצטרף ונדון במשותף. את התקנות נביא לאישור יחד עם החוק.

פרטים בענין השקעות בחו"ל בוודאי תקבלו מהמפקח על מטבע חוץ, אבל אני רוצה להגיד כמה משפטים כלליים. כבר רמזתי קודם שיש שער אפקטיבי שונה. שמענו גם הצעה: העשו פחות. אני רואה בחיוב בהיטל על השקעות בחו"ל צעד משלים לשינויים שחלו ב-1 ביולי. נגיד בנק ישראל ביקש שיעשה מיד חיקון כזה בחוק. אמרנו שעד שנכין הצעת חיקון ועד שחעבור פגרת הכנסת נהיה קרובים ל-13 בנובמבר, ממילא עושים הוראת שעה, יהיה פער של שבועיים. הדבר התקבל גם על דעתו של נגיד בנק ישראל. דחינו את ההוראה הזאת רק מפני שראינו שממילא לא חתיה מוכנה לפני סוף אוקטובר, וחשבנו שמוטב לעשות את הדברים במהלך אחד.

עד 1 ביולי היו פרמיות, תמריצים, שערים שונים. ב-1 ביולי נעשה נסיון להגיע להאחדת שערים. אמנם לא שלם, לא מלא, והיו סיבות שלא עשו את זה מלא. תאורטית אפשר היה לעשות האחדה מלאה עם פחות בשעור 30%, אבל היו בעיות. זה צעד ראשון.

אנחנו יודעים שמצד אחד ההיטל הוא 15%, ומצד שניה הפרמיה לייצוא היא רק 11%. עקרונית צריך לקבוע שדולרים שנמכרים על ידי המדינה יימכרו בשער אפקטיבי כפי שהמדינה משלמת עבור דולרים או כפי שהוא גובה בייבוא, דולרים לנסיעות, ובכל שטח של החיים בארץ. נניח לרגע אחד שיש שער אחד של מטבע חוץ לייבוא, ייצוא, שירותים. האם מישהו היה מעלה על הדעת שאם הוא מקבל המלצה ממשרד החקשה והמסחר ואישור של המפקח על מטבע חוץ להשקעה בחו"ל, בגלל זה שהוא עומד לקנות נכס בחו"ל הוא זכאי לקבל פרמיה בשעור 15%? אילו היה השער 1700 שקל לדולר, האם מישהו היה אומר: אני שולח דולרים לחו"ל אני רוצה לקנות אותם יותר בזול? במצב הקיים, אי הטלת ההיטל הזה פירושה פרמיה על השקעה בחו"ל.

נכון, בהבדל בין 15% ל-11% יש עיוות. אבל 11% זה לא שעור קבוע, מחר זה יכול להיות 10% או 13%.

היטל כפול. הסעיף הנוגע לענין זה נמחק מסיבה טכנית, אבל הוא לא בוטל. היועצים המשפטיים שלנו אמרו שאם עושים הכל בחקנות זה לא סביר שענין אחד יהיה בתוך החוק. גם נושא ההבולה והביטוח יהיו בחקנות. זה לא בוטל.

בתזכיר לחוק אמרנו שלא יהיה היטל 20% על כרטיסי טיסה ושהיטל על שירותי קרקע ירד מ-32.5% ל-15%, ואת ההפרש חשבנו למלא על ידי העלאת ההיטל הקצוב מ-114 ל-200 דולר. זה עורר התנגדות רבה. לא מהותית, כי כל מי שמשלם את ההיטל על כרטיסי טיסה היה מרוויח, מפסידים היו רק אלה שלא שילמו. שמענו קודם מנציג סוכני הנסיעות שמייבאים כרטיסי טיסה מחו"ל. מר ברקת קורא לזה "כרטיסי דודות" - הדודה שלחה... במהות ההצעה היתה נכונה, אבל פסיכולוגית לא היחה טובה כי הציבור לא אוהב את היו-יו: 100 דולר מס קצוב, 150, 300, 150, 100, 200. זה שמצד שני מורידים את ההיטל על כרטיסי טיסה בשעור 20% ואח ההיטל על שירותים מיובאים מ-32.5% ל-15%, את זה לא רואים. אנחנו מאד מצטערים שההצעה הזאת לא החקבלה. אילו הציבור במלוכד היה אומר לממשלה: אנחנו מבקשים שתיקחו עוד 60 - 70 דולר במס הקצוב ותורדו מדברים אחרים, יכול להיות שהממשלה היחה משנה דעתה. אבל היום יש ענין ציבורי ליצור הרגשת יציבות.

א. סיברג:

לא חזרנו בנו משום הסכס. גם מר גוט אומר שהוא לא חזר בו משום הסכס. אם אחת מציע שמ-1 באפריל 1985 תחזירו מה שצריך להחזיר לפי הרשימה, אנחנו מסכימים לזה. אבל תבצעו.

י. ברון:

בשבוע הבא זה יהיה בחקנוח.

א. סיברג:

תודה רבה.

החקיקה של החוק הזה נעשית בתהליך מהיר. אני שמח שהתקנות יוגשו סיחד עם החוק, אבל אנחנו מבקשים לראות את התקנות לפני שיוגש החוק.

י. ברון:

הודעתי שאעשה זאת.

א. סיברג:

אם יש כוונה להעלות את התמריץ מ-11% ל-13%, אני שמח על כך.

י. ברון:

אין כוונה. אמרתי שלא יודעים מה יהיה מחר, השעור יכול להיות 13% או 9%.

י. סיברג:

אבל 15% נשאר שעור קבוע. זה לא הגיוני. אם אתה נותן 11%, קח 11%.

אני לא חופס מה ההבדל בין השקעות ודברים אחרים. אני מבקש שועדת הכספים חתייחס גם לענין זה וחפסור את הייצואנים מההיטל.

פ. וידר:

יש מערכת די מסובכת של היטלים וחמיכות. אני לא מכיר הרבה שימושים של מטבע חוץ שנעשים בשער רשמי. אני חושב שהאשנב הזה של הוצאת מטבע חוץ לחו"ל להשקעות הוא האחרון בשורת האשנבים שבהם מכרו מטבע חוץ בשער רשמי.

מיט נוסים לזרום ממקום גבוה למקום נמוך. כאשר אפשר לבצע פעולה מסוימת באפיקים שונים משתדלים, ובצדק, לעשות אוחה באפיק הזול ביותר.

התמורה לדולר ייצוא היא לא שער החליפין האפקטיבי. אפשר להתווכח אם הפרמיה היא רק 11%, כי יש גם קרנות ייצוא. אני לא מוכן היום לומר שהתוספת האפקטיבית לדולר ייצוא היא 11%.

אני יכול לומר בוודאות שהשקעה בחו"ל שכדאיוחה למשקיע נמחקת על ידי ההיטל הזה, לא הייתה מלכתחילה כדאית למשק. כיוון שלא עוסקים עכשיו בתמיכה לחברה יחידה אלא מנקודת הראות של המשק כולו, הייתי רוצה שיהיה מנגנון שמסנן את הבקשות שמגיעות אלינו, וקודם כל שהמחירים יהיו כאלה שכאשר חברה עושה חשבון אם להשקיע בחו"ל, תעשה את החשבון כשמולה עומדת מערכת נכונה.

היו"ר א. שפירא:

נניח שיש אדם שיכול לעשות עסק בחו"ל, משום שהוא בעל ידע וכושר ניהול, והוא לא מבקש להוציא כסף מהארץ. האם הוא צריך לקבל אישור?

פ. וידר:

אם הוא גר 6 חודשים בשנה בחו"ל, לא. אם הוא גר בארץ, הוא צריך היחר. אם אדם שגר בישראל רוצה להקים חברה בחו"ל, הדודה שלו בחו"ל מוכנה לתת לו אלף דולר, הוא צריך היחר.

היו"ר א. שפירא:

ואתם נותנים לו היחר אוטומטית?

פ. וידר:

לא אוטומטית. שוקלים למה זה עשוי להגיע.

ח. רמון:

זה לא מובן. מה איכפת לך אם הדודה שלי רוצה לתת לי כסף להקים עסק בחו"ל? כשאבוא לבנק ישראל לבקש דולר, אז חשקלו אם לתת.

פ. וידר:

מגיעות אלינו פניות של אנשים: בחברה מסוימת נותנים לי מניוח, בלי שאני צריך לשלם דולרים. אני יודע שלא נוהגים לחלק ארוחות חינם, ואני שואל למה נותנים לאיש את המניוח האלה. מסתבר שהאיש מביא אתו ידע, ידע של עם ישראל. אנחנו לא כולאים אנשים שלא יצאו מן הארץ, אבל הידע הוא של עם ישראל, את הידע הזה אפשר למכור ולקבל עבורו תמורה, במקום זה הוא מקבל מניוח. באופן רעיוני אפשר לראות כאן שתי חנועות: א. הוא מוכר ידע ומקבל דולרים; ב. משלם בדולרים ומקבל מניוח.

מ. פדרמן:

בהמשך לבקשת התאחדות החעשיינים, כל מה שאני מבקש הוא אפשרות להחייחם לחקנות לפני שיובאו לאישור.

י. ברוך:

אני צריך להפגש אחכם.

מ. פדרמן:

אני מבקש שהמלונאות כייצואן חסופל כמו החעשיה, לפי אותן אמות מידה.

י. ברוך:

זאת כבר אמרתי.

א. רייס:

אנחנו מבקשים שסוכני התיירות יטופלו באופו אופן.

ב. צו הריבית (שינוי שיעורים) (חיקון)
(מכתב שר האוצר מיום ו' בחשוון התשמ"ו (21.10.85))

היו"ר א. שפירא:

הזמנתי את שר האוצר לדיון בענין ריבית פיגורים, ואני מודה לו שבא.

בדיון שהיה לנו שלשום עם הממונה על הכנסות המדינה עלתה ההצעה שריבית על פיגור בחשומי מס הכנסה חרד מ-13% ל-10 לחודש, פלוס קנס בשעור 1.5% לשבוע.

אנחנו צועקים על בנק ישראל שהריבית הורסת את המשק. משרד האוצר קיים רק אם יש משק. ריבית הפיגורים היום היא גבוהה מאד - 10% ריבית דולרית לחודש.. צריך להוריד את הריבית. כדי שאנשים לא יזלזלו בחוב למס הכנסה ולא יהפכו את האוצר לבנק שלהם, הצעתי שהקנסות יהיו יותר גדולים, אבל הריבית תהיה ריאלית. אם חלילה מישהו נחנק, פקיד השומה או מנהל המכס יכול לברוק את מצבו ויוכל גם לבטל קנסות. אם לאיש יש כסף והוא משחק בו ולא משלם את חובו למס, לא יבטלו את הקנסות. אמנם אפשר לבטל גם ריבית והצמדה, מקובל היום באוצר שלא מבטלים ריבית והצמדה. קנסות אפשר לבטל. יש בעיות במשק, מאוגוסט - ספטמבר המשק חצי גוסס. למי שבאמת נקלע למצב קשה, צריך לתת לו אפשרות לצאת, כדי שלא יגיע לכונס נכסים.

שר האוצר י. מודעי:

משפט ראשון בענין הריבית במשק. הריבית היא גבוהה מאד. זה מצב לא בריא למשק. אין שום ספק שצריך להמשיך להוריד את הריבית. יש שיקולים צולבים בענין זה. יחד עם ראש הממשלה אני נמנה עם המחנה של הסבורים כי צריך להוריד את הריבית בקצב יוחר גדול ובשעורים יותר גדולים, ולקחת סיכונים במקום אחר. יש סיכונים, הענין לא פשוט. בנק ישראל, בחמיכה של יועצים מבחוץ, לרבות האמריקאים, אומרים שהסכנה כל כך גדולה שהדבר עלול למוטט את המאמץ שלנו לצמצם ביקושים במשק.

לא אכנס עכשיו לסוגיה זאת. היה לנו דיון מוקדם, החלטנו לקיים בוועדה הכספיים דיון בנושא זה בהשתתפות נגיד בנק ישראל ואנשיו. הדיון עוד לא התקיים. משום כך דחיתי את הדיון בוועדת השרים לעניני כלכלה, אבל אינני יכול עוד להמחין והדיון בוועדת השרים יהיה ביום שלישי הקרוב.

היו"ר א. שפירא:

ארבע פעמים הזמנו את נגיד בנק ישראל, אבל הוא היה עסוק ולא יכול היה לבוא. הייתה רוצה שנקיים את הדיון זה ביום שני הקרוב.

שר האוצר י. מודעי:

אני אחפנה ואבוא לדיון הזה.

תהיה הריבית אשר תהיה, ברור שאי אפשר ליצור פערי ריבית במשק כי אין ספק לאן תהיה זרימה. יש הבדל בין ריבית בנקאית וריבית פיגורים שגובה מינהל הכנסות המדינה. יש גם שוני בין ריבית פיגורים במס הכנסה, במס ערך מוסף, או ניכויים מעובדים - כאן יש ענין של העברת כספים שבכלל לא שייכים למעביד, אם אינו מעביר אותם לשלטונות המס הוא פשוט מחזיק כספים שאינם שלו. אבל גם בזה וגם בזה אסור ליצור פערים. אם יש פערים התוצאה היא שכסף לא ילקח במקום שהריבית גבוהה ולא ישולם במקום שהריבית נמוכה.

אם רוצים למנוע הדפסה צריך להבטיח את הכנסות המדינה לפי החחזית התקציבית. אם ניצור מצב שאי-חשלום להכנסות המדינה יהיה כדאי, יקטנו הכנסות המדינה. יכול להיות ויכוח בכמה יקטנו, אבל אין ספק שיקטנו.

יושב ראש הוועדה אמר: למה לעשות זאת באמצעות ריבית, תעשו זאת באמצעות קנסות כי לגבי קנסות יש שיקול דעת. קודם כל, זה לא בריא שיש פערי ריבית. יכול להיות שבצוק העתים היינו הולכים בדרך זו של הסלת קנסות, עד שחרד הריבית. אבל צריך לדעת, הקנס לא מוטל כל עוד החוב לא התגבש סופית. אין קנס באמצע דרך. אי אפשר להודיע לאיש: אחת חייב כך וכך, לא שילמת, שלם קנס. יש עררים, יש ערכאות שיפוטיות. אני מדבר על הכנסה שוטפת, במאזן הכל יתאזן, אבל בינתיים אנחנו נדפיס כסף. בסופו של דבר ישולם החוב, כשייגמרו ההליכים, אבל זה כבר לא יעזור כי זה יהיה לאחר שהיתה השפעה שלילית במשק.

אני יודע שהיה דיון ממושך בוועדה. קיבלתי דיווח מלא על הדיון הזה. אין לאוצר ברירה אלא לסמוך על התחזיות שלו, לא החחזיות של בנק ישראל. יכול להיות שבזה אנחנו לוקחים סיכון גדול. אם לא נצליח לשכנע את בנק ישראל שהריביות צריכות לרדת בקצב יוחר גדול, יווצר עוד פער שהוא מסוכן להכנסות המדינה.

אני מציע לא להחקיץ חקנה לחודש ימים. זה ממש ישגע את המשק. מי שיחשוב שמחר
ההיה הריבית 13%, ימהר לשלם; מי שיחשוב שמחר ההיה הריבית 8%, לא ישלם. כשאתה
עומד לעשות דבר מסוים, אתה צריך להגיד לבעל ענין: זאת אעשה, עכשיו עשה חשבונך מה יוחר
כדאי לך, לצבור חוב ולשלם ריבית והצמדה או לשלם תשלום שוטף. גם המידע שאחה מוטר
צריך להיות כזה שהשיקולים של בעל הענין יהיו לצד תשלום שוטף.

לאחר התייעצות, הצעתי היא שתאשרו חקנות בשני שלבים: בנובמבר ובצמבר ההיה הריבית
10%; בינואר, פברואר ומרס - 8%. בסוף פברואר או בחחילת מרס נדון על הסדר להמשך. אני כבר
מודיע: אם תעזרו לשכנע את בנק ישראל שהריבית במשק חרד יוחר, נעשה רוויזיה גם בקביעה הזאת.

היו"ר א. שפירא:

חברה שיש לה הפסדים, זה לא משנה לה אם ההוצאה לריבית היא מוכרת או לא מוכרת.
ממש שודדים אותה.

שר האוצר י. מודעי:

חברה מפסידה לא משלמת מס הכנסה.

היו"ר א. שפירא:

בעבר הרוויחה, בשוטף היא מפסידה.

שר האוצר י. מודעי:

חשבנו על מצבה של חברה שמרוויחה קצת ואין לה די לשלם גם מס הכנסה וגם מס ערך מוסף.
היא תשלם מס הכנסה, תשלום ריבית על חוב למס הכנסה איננו מוכר כהוצאה. במס ערך מוסף יש
הכרה בהוצאות ריבית, היא יכולה להסתדר.

אי אפשר לבדוק מצב של כל חברה וחברה, צריך לקחת קוים כלליים. אם חברה מפסידה, אין
מס הכנסה. אם היא מרוויחה לא מספיק, יש בעיה. נותנים לה אפשרות להסתדר.

ז. אמיר:

מה מצבן של חברות שקיבלו הלוואות בריבית גבוהה מאד?

שר האוצר י. מודעי:

מצבן רע מאד.

ז. אמיר:

למה לא לחקן?

שר האוצר י. מודעי:

אח ההלוואות לא קיבלו מממשלה ישראל אלא מבנקים. הבנקים כבר אכלו את הרווח שלהם. אם תחקן, תרשש את הבנקים.

ח. רמון:

למה אף פעם לא שואלים מה קורה בהלוואות שניחנו בריבית נמוכה...

א. דמביץ:

אני מבין שקביעת ריבית פיגורים בשעור 120% לשנה היא חיקון ארעי, שעור 96% הוא חיקון קבע.

היו"ר א. שפירא:

אני מכיר את המשק ואת מצבו, אבל אני רוצה לכבד את בקשת שר האוצר. יבואו אלינו מנהל המכס, הממונה על הכנסות המדינה, נציב מס הכנסה, יגידו לו שהמצב במשק הוא כזה שמוכרחים לעשות משהו. (י. ברוך: כמו שבאנו עכשיו) אבל לא עם פתרון.

אני לא בטוח אם ריבית על חוב למס הכנסה היא לא הוצאה מוכרת. אם משהו ילך לבג"צ - - -

י. ברוך:

זה כחוב בחוק.

היו"ר א. שפירא:

אבל ברור שבמס קניה ובמס ערך מוסף זו הוצאה מוכרת.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שריבית פיגורים עד 1 בינואר תהיה בשעור 10%, מינואר עד סוף מרס - 8%. שר האוצר אמר שאם יהיה שינוי משמעותי בריבית במשק, יהיה שוב דיון בנושא זה.

ה צ ב ע ה

הוחלט לאשר את הצו בשינוי הבא: השיעור 120% יהיה עד סוף דצמבר 1985, ומינואר 1986 - 96%

שר האוצר יבוא לוועדה בסוף פברואר או תחילת מרס כדי לדון באפשרות של שינוי בשיעור בהתחשב במצב הריבית במשק

י. ברוך:

הערה לפרוטוקול. אין כוונה שמ-1 באפריל שוב תהיה הריבית בשעור 156%, לכן אמרנו שמ-1 בינואר יהיה שעור הריבית 96%.

אני רוצה למסור לוועדת הכספים שהגשנו חזכיר לחיקון חוק מס הכנסה עם חיקון עקיף למיסים עקיפים, והצענו שהריבית לא תהיה הוצאה מוכרת בחוקים אלה. אם הממשלה תאשר את ההצעה, היא תבוא לאישור הוועדה. רציחי שהוועדה חדע שיש הצעה כזאת בצנרת.

היו"ר א. שפירא:

הצבענו בעד ההצעה של שר האוצר, שראינו בה עכשיו חשרה, לאחר ששר האוצר הודיע שריבית מיגורים במס קניה ובמס ערך מוסף היא הוצאה מוכרת.

ז. אמיר:

אני מציע שחלומי ריבית והצמדה על הלוואות למשכנים יוכרו כהוצאה מוכרת.

י. ברוך:

אפשר לדון על זה.

י. ארידור:

חבר-הכנסת אמיר, ההצעה שלך מפלה לרעה את העשירים שבחוק קבוצת המשכנים, כי הם בדרגת מס גבוהה יותר.

א. חוק היטל על שירותים מיובאים (הוראות שעה) (תיקון מס' 2 והארכת תוקף) התשמ"ו-1985

היו"ר א. שפירא:

אנחנו חוזרים לדיון בחוק.

ז. אמיר:

אני מבקש לקיים דיון עקרוני אם יינתנו למלונאות אוהן הנחות שניתנו להעשייה.

היו"ר א. שפירא:

מקובל אצלנו שאחרי ששומעים משלחות, מקיימים דיון במסגרת הועדה. חבר-הכנסת אמיר מבקש לדון בשאלה אם בחיירות רואים ענף ייצוא כמו בחעשייה.

ז. אמיר:

חשוב מאד שנקל על הייצוא ככל האפשר כדי ליצור מקומות עבודה ולהגדיל את ההכנסות במטבע חוץ. בענף החיירות יש ערך מוסף גבוה מאד. צריך לעודד חיירות לישראל, לא עד 1.5 מיליון חיירים בשנה, היעד צריך להיות 5 מיליון חיירים בשנה. כל הקלה שאפשר לתת כדי לעודד את תנועת החיירות לארץ יש בה ברכה למשק.

אני מציע להחליט עקרונית שאוהן הקלות שנותנים לייצור לשם ייצוא יינתנו גם לענף החיירות כולו.

ש. עמר:

מצטרף לדעה זו. הגיע הזמן שענף החיירות יוכר כענף ייצוא חשוב למדינת ישראל, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינת החדמיח של מדינת ישראל. אני תומך בהצעה לראות בו ענף ייצוא לכל דבר.

א. שלום:

יש בעיה מיוחדת בגידול פרחים. על פי החוק וההסדרים משלמים תגמולים בעד ידע להולנדים, שיצרו את הזנים. אח התמלוגים משלמים מראש, ואחרי שנתיים או שלוש שנים יש גידול וייצוא. החקלאים טוענים שהמצב בענף כל כך קשה שמדי פעם הם צריכים לקבל חמיכה, ולא יחכן שישלמו היטל על תמלוגים לבעלי הידע והפטנט. זה מכביד מאד. אני מבקש לכלול גם ענין זה במסגרת הפטור.

ג. שפט:

גם אני רואה בענף התיירות ייצוא שצריך להגביר אותו. יש לנו בארץ פוטנציאל אקלימי, היסטורי, יש אפשרות להביא עוד תיירים.

אני רוצה רק להזהיר ולומר שיש אנשים שעוסקים בתיירות וכורחים את הענף עליו יושבת כל התיירות. אם ייצואן מפגר במשלוחים, או שהטיב של המוצר לא בסדר, במשך הזמן הייצואן הזה יצא מהשוק. בתיירות המצב אחר. שרות גרוע במלון מסוים או בחברה מסוימת, משפיע על התיירות כולה. בחחום זה אין די תודעה, ואין די פיקוח והדרכה. צריך לעזור לתיירות, אבל אי אפשר להשאיר אותה הפקר.

היו"ר א. שפירא:

דיון על פיקוח בענף התיירות צריך לקיים עם שר התיירות.

מ. בר-און:

מכיוון שמתקנים את חוק ההיטל, אני רוצה להעלות מחדש את ענין ההיטל על כרטיסי נסיעה לחולים, סטודנטים, עולים חדשים - עם הגבלת זמן.

י. מצא:

חיילים משוחררים שרוצים לנסוע לטיול.

היו"ר א. שפירא:

חולים שמשרד הבריאות מאשר שהם צריכים אישפוז בחו"ל.

מ. בר-און:

קיבלתי עשרות פניות. יש סטודנטים ישראלים שלומדים בחוץ ורוצים פעם בשנה או בשנתיים לבקר את ההורים בארץ. ההיטל מכביד עליהם. אפשר להגביל את ההקלה לשלוש שנות לימוד. לעולים חדשים אפשר לתח הקלה במשך שלוש או ארבע שנים.

ז. אמיר:

אני מציע להוסיף עוד שחי קטגוריות. האחת - יורדים ובניהם שנמצאים יותר מעשר שנים בחו"ל. השניה - אזרחי ישראל שעובדים בחברות תעופה זרות. הם חייבים לנסוע לעתים קרובות לחו"ל. אם לא יסעו, יפוטרו ובמקומם יבואו אנשים שאינם חושבי ישראל.

י. מצא:

ועוד תוספת אחרונה: כל היתר...

י. ארידור:

צריך להסיל היטל מיוחד על אלה שלא נוסעים ולא משלמים את המס...

י. ברוך:

לענין השוואת תיירות לתעשייה יש דבר חיובי ויש דבר בעייתי. ההערה של חבר-הכנסת שפט היחה במקומה, אבל לצערי אין לנו סמכות בנושא זה. על זה צריך לדבר עם שר התיירות. הדבר החיובי הוא מה שאמרנו והדגשנו: תהיה השוואה לגבי כל הענפים. אני לא רוצה לעשות הבחנה בין תוכנה, תעשייה, מלונאות, תה"ל. כל הענפים שקונים אצלנו דולר, צריכים לקנות באותו שער שהם מוכרים לנו דולר. נניח עכשיו את ענין ההפרש ב-4% בין 15% ל-11%, הצעתי גם פתרון איך לצאת מענין זה. אבל קודם כל השוואה, והמבחן הוא עלות הדולר.

נניח שחברה ייצאה באלף דולר, וקיבלה פרמיה על 700 דולר, כי אומרים ש-700 דולר זה מה שהכניסה במוצר, 300 דולר הם הוצאות כלליות ורווח. אם מתוך אותם 700 דולר היא רוצה להמיר בחזרה לדולרים כדי לשלם בחו"ל, תחזיר מה שקיבלה בשער. אם זה מתוך החלק של 300 דולר, שם לא קיבלה שער יותר גבוה ולא מגיע שחשלים יותר מאשר 1500 שקל לדולר. עד עכשיו בתעשייה זה היה מעורב. מעכשיו זה לא יהיה מעורב, כל מה שאתה משלם זה מערך מוחלף שלא קיבלת עליו חמורה, לכן אחת מקבל החזר.

המלונוח הגישו תחשיב של כלכלן שהערך המוסף אצלם הוא 84%, והם אומרים שהם צריכים לקבל פרמיה על 84%. בנק ישראל הכיר ב-75%, לכן משלמים את השקלים מדולרים ערך מוחלף. משהו הרי צריך להכניס במסגרת אותם 25% - רווח, הוצאות כלליות, הוצאות מימון בישראל. יש גם הוצאות במטבע חוץ לקניית ציוד מחו"ל.

ה. רמון:

בדיון אחר הסבירו לנו המלונאים שכמעט הכל אצלם ייבוא. ייבוא שלא מתחרה עם תוצרת הארץ כי אין מוצרים כאלה בארץ.

י. ברוך:

במלונוח יש הוצאות לחשמל, סולר, יש הוצאות בדולרים. שאלתי איך אפשר להכניס במסגרת 25% גם את זה וגם את זה ולכלול גם מה שמשלמים לסוכנים, לתמלוגים. לא קיבלתי חשובה.

בחחילת השבוע הבא אפגש עם המלונאים. יכול להיות שיהיו חילוקי דעות שצריך היה להביאם לפני ועדת הכספים.

בענף התיירות הנכנסת יש בעיה קשה. מר רייס אומר: אני עוסק בתיירות נכנסת, מוכר חבילות תיור שהם מוצר מוגמר, במוצר הזה כלולה גם ההכנסה שלי - הקומיסיון. הוא רוצה שיהיה כלפיו אותו יחס שיש לייצואנים אחרים. אני לא רוצה להגיד שהוא לגמרי לא צודק. הוא מבקש לקבל פרמיה, כי בענף הזה לא קיבלו 11%. ואם לא נותנים פרמיה - לפחות לא לגבות היטל על כספים שהוא משלם בחו"ל או הוצאות כשהוא שולח אנשים לחו"ל. אשר לנסיעות לחו"ל הוחלט שאף אחד לא מקבל פטור מההיטל על מטבע חוץ שקונים לצורך נסיעה או מההיטל על כרטיסים, ולא ניתן גם בענף זה.

בארץ אין הבחנה בין סוכני נסיעות שעוסקים אך ורק בנסיעה של ישראלים לחו"ל ובין סוכנים אחרים שעוסקים רק בתיירות נכנסת לישראל. רק בודדים לפי שיקולים שלהם עוסקים רק בזה או רק בזה, רובם עוסקים במעורב בזה ובה. איך נבחין בשביל מה מוציאים הוצאות בחו"ל, אם בשביל שביל טיול של ישראלים בחו"ל או בשביל להביא חיירים לישראל? עם כל הרצון הטוב, לא מצאנו פתרון לבעיה.

אילו היה סוכן של תיירות נכנסת בלבד, דבר שלא קיים, אילו היה משלם בשביל משרד בחו"ל, הייתי צריך להגיד: הואיל ואתה לא מקבל פרמיה, בעד אחזקת המשרד בחו"ל לא צריך לשלם היטל. אבל זה לא כל כך פשוט, כי הדולרים נכנסים לחשבונות מסוימים. יש סוכנויות שעדיין מכניסות לחשבון פח"ם.

ש. עמר:

איך פותרים את הבעיה כשיש ייצור לשוק מקומי ולייצוא?

י. ברון:

אין בעיה. אם הוא מחזיק משרד שיווק בחו"ל הרי זה לא כדי למכור גרביים לחנות בחל אביב. את העידוד מקבל הייצואן רק על מה שהוא עושה לשם ייצוא.

יש בעיה בחחום התיירות, לכן אמרתי שצריך לקיים עוד דיון אצלנו לפני שנגבש את התקנות. הסוכנים קיבלו ארכה עד ינואר להעביר את הדולרים מחשבון פח"ם. אנחנו רוצים להקל עליהם. הם מקבלים השלומים במטבעות שונים. לפי ההוראות היום, ההמרה נעשית בשני שלבים: קודם לשקלים ואחר כך משקלים לדולרים, ויש פער מחיר בין קניה ומכירה. נבקש מנגיד בנק ישראל לאפשר המרה באופן ישיר לדולרים. זאת הקלה שנוכל לחת לענף.

אני צריך להגיש את התקנות תוך שבוע, לקראת אישור החוק. לא נוכל תוך שבוע לפתור את הבעיה הזאת. נקיים דיון ונביא את הענין אליכם בנפרד, כי לא נוכל להספיק לעשות הכל ביחד. אנחנו יודעים שהבעיה קיימת, לא נזנח אותה.

גידול פרחים. בתקנות אין הבדל, אם משלמים בעד ייבוא שירותים מחו"ל, תגמולים או ידע - מקבלים פטור, ואם שילמת אחורה - חקבל גם החזר. אבל יש הגדרה על מה זה חל, זה חל על ייצוא מוגדר. השאלה היא אם מגילי פרחים ממשיכים לעשות ייצוא ונכנסים להגדרה זאת.

א. שלום:

לא.

י. ברון:

אם אדם מגדל פרחים ומוכר אותם בישראל והוא צריך לשלם תמורת ידע, הרי יש גם הרבה חקשיות שעובדות לשוק מקומי ומשלמות חמלוגים בעד ידע.

א. שלום:

לא מדובר על פרטים שנמכרים בארץ. בארץ מוכרים בדרך כלל עודפי ייצוא או פרחים פסולים. המגדלים נחשבים ייצואנים, אבל הם לא רשומים כייצואנים. מי שרשום כייצואן זה אגרסקו או המועצה, ואילו את המלוגים משלמים המגדלים ולא דרך המועצה.

י. ברוך:

נבחן את הנושא ברוח חיובית.

בענין פטור מהיטל על כרטיסי נסיעה, חבר הכנסת בר-און, אחת קיבלה עשרות מכתבים, אני קיבלתי מאות. פנה בענין זה גם שר הקליטה, היה דיון בוועדת הקליטה של הכנסת. שר הבטחון פנה בענין חיילים בודדים - חיילים שמשפחותיהם נמצאות בחו"ל והם מקבלים מהצבא הופשה כדי לנסוע למשפחה. יש אזרחים ישראליים שחייבים לנסוע לחו"ל, עתונאים בעהוני חו"ל. לא היתה אף פניה בזמן שהמס היה 100 דולר. כל המבול בא כשהמס עלה ל-300 דולר.

חולים - כפי שאמר יושב ראש הוועדה, מי שקיבל אישור ממשרד הבריאות שהוא זקוק לריפוי בחו"ל מקבל החזר מס. יש הרבה פניות. מי שיכול לקבל ריפוי בישראל, לא יקבל פטור. יש לנו בתי חולים מעולים שמכל העולם באים לקבל כאן ריפוי.

נצטרך לחפש פתרון לישראלים שחייבים לנסוע לעתים קרובות, כמו בלדרים של ברינקס, עובדי מערכת הבטחון, למרות שזו העברה מביט אל כיס. נצטרך למצוא פתרון באמצעות קרן להחזר מיסים, ולא להכניס את הדבר בחוק.

נשארה פתוחה הבעיה של סטודנטים ועולים חדשים. הבעיה היא לא של סטודנטים שבאים לבקר הורים, מי שיש לו כסף לנסיעה - יש לו עוד 100 דולר. אבל יש סטודנטים שלומדים בבוקרסט או בבולוניה ובאים פעמיים בשנה לעבוד בארץ, כי ההורים לא יכולים לשאת בהוצאות הלימוד, ואלה צריכים לשלם עוד 100 דולר בכל נסיעה. איך מבדילים בין סטודנט שיכול ושאינו יכול לשלם, בין מי שבא לעבוד ומי שבא לטייל?

היתה הצעה להקל על עולים בשלוש השנים הראשונות להיוחס בישראל. בשנים הראשונות הקשר עם חו"ל יוחר הדוק, צריכים עוד לסדר עניינים בחו"ל. ענין הסטודנטים והעולים החדשים לא נפתור במסגרת החוק הזה. 20% שמוטלים במסגרת החוק הזה לא נמליץ להוריד, כי זה מחיר המטבע. אנחנו לא היינו בעד ההיטל הזה, אחס אילצתם אותנו לכך. אנחנו ביקשנו שהמס הקצוב יהיה 200 דולר, אתם אילצתם אותנו לקבוע מס 150 דולר פלוס היטל על הכרטיס. אני מוכן לשוחח עם שר האוצר ולברר אם אפשר להענות להמלצה של ועדת הקליטה. אם כן, אפשר יהיה לעשות תיקון. ועדת הקליטה לא דיברה עלד מס קצוב 100 דולר אלא 300 דולר. נגד מס 100 דולר איש לא דיבר.

היו"ר י. ארידור:

הצעה לסדר. השעה מאוחרת והנושא מסובך. ממילא לא נגמור היום את הדיון בחוק. אני מציע להפסיק עכשיו ולהמשיך בישיבה הבאה.

ג. הצעות לסדר היום

ז. אמיר:

שלוש הצעות לסדר היום. א. אני מבקש לקיים דיון על הבונדס.

היו"ר י. ארידור:

היה דיון לפני שלושה חודשים.

ז' . אמיר:

אני מבקש את הדיווחים ואת הסטנוגרמה.

ב. אני מבקש לקיים דיון על הכרה לצרכי מס בריבית והצמדה על משכנתאות שניתנות לזוגות צעירים.

ג. בספטמבר גבו מס על קיצבאות זיקנה ושאיירים, לפני שהתקנות אושרו בוועדת הכספיים.

י. ברוך:

לא נכון.

ז' . אמיר:

הסתמכתם על סעיף 10 לחקנות שעת חירום. אני טוען שסעיף 10 לא נותן לכם אפשרות להטיל מס על אזרחים בלי אישור של ועדה הכספיים.

היו"ר י. ארידור:

מר ברוך יבדוק את הנושא.

מ. בר-און:

הצעה דחופה מאד לסדר היום. אני חושב שועדת הכספיים צריכה לדון בענין משכורת חברי הכנסת, אף כי בדרך כלל הנושא הוא לא בסמכותה, כי יש בזה הספק כלכלי מובהק ועלולה להיות השפעה נוראה על המוראל במשק. אני חושב שועדת הכספיים צריכה לחת דעתה לנושא, ואם אין זה מסמכותה - להמליץ לוועדה שהנושא הוא בסמכותה שלא לעשות מעשה נורא.

ז' . אמיר:

כנראה שלא יודעים במה מדובר. לא מדובר בהעלאה של שכר חברי הכנסת, ולא מדובר בחקופה מאז החוכנית הכלכלית - - -

מ. בר-און:

מדובר בתוספת כסף.

היו"ר י. ארידור:

הנושא יבוא להחלטת יושב ראש הועדה.

ז' . אמיר:

אני מציע באותה הזדמנות לדבר על שני סוגים של חברי כנסת, אלה שיש להם אפשרות לקבל הכנסות ממקור אחר, ואלה שאסור להם לקבל שכר ממקור אחר פרט לכנסת.

היו"ר י. ארידור:

יושב ראש הועדה יחליט על דרך הטיפול בנושא. הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12:50)